

A Causal Model for Emotional Self-awareness of Mothers of Elementary School Students in Tehran, Iran Based on Attachment Styles and Perfectionism with the Mediating Role of Self-Efficacy

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Somayeh Dortaj Sani¹

Pegah Farokhzad^{2*}

Narges Babakhani³

How to cite this article

Somayeh Dortaj Sani, Pegah Farokhzad, Narges Babakhani, A Causal Model for Emotional Self-awareness of Mothers of Elementary School Students in Tehran, Iran Based on Attachment Styles and Perfectionism with the Mediating Role of Self-Efficacy, *Islamic Life Style*. 2023; 7:241-250.

1. PhD student, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: dr.pegahfarokhzad@gmail.com

Article History

Received: 2023/04/06

Accepted: 2023/06/21

ABSTRACT

Purpose: The present study was conducted with the purpose of developing a causal model of emotional self-awareness of mothers of elementary school students in Tehran based on attachment styles and perfectionism with the mediating role of self-efficacy.

Materials and Methods: The current research is one of structural equation studies. The statistical population of the research included all the mothers of primary school children who referred to the counseling centers of the link between education and training in Tehran province in 2021. Among these, the data of 331 people were collected and analyzed in the form of multi-stage cluster sampling. The research tools include self-representation and insight questionnaire (SRIS), (emotional self-awareness) (Grant et al., 2002), Collins and Reed (1996) Adult Attachment Styles Questionnaire (RAAS), Scherer General Self-Efficacy Questionnaire (1982) (GSES) and Hill et al.'s (2004) perfectionism questionnaire was (PI). Data were analyzed using SPSS26 and AMOS24 software. The fit indices indicate the good fit of the proposed model with the data.

Findings: The findings showed that secure attachment style ($\beta=0.371$) and self-efficacy ($\beta=0.503$) had a significant direct effect on emotional self-awareness, and insecure/avoidant attachment style ($\beta=-0.611$) had a significant effect on emotional self-awareness. It has a significant and opposite effect. Also, self-efficacy showed a significant mediating role in the relationship between secure attachment style ($\beta=0.307$), insecure/ambivalent attachment style ($\beta=-0.193$) and positive perfectionism ($\beta=0.127$) with emotional self-awareness. It did not show a significant mediating role in the relationship between negative perfectionism and emotional self-awareness.

Conclusion: Psychologists' attention to the role of these variables can play an effective and preventive role in improving the emotional self-awareness of mothers of primary school students.

Keywords: Emotional Self-Awareness, Attachment Style, Self-Efficacy, Perfectionism, Mothers

تدوین مدل علی خودآگاهی هیجانی مادران دانش آموزان ابتدایی شهر تهران بر اساس سبک های دل‌بستگی و کمال‌گرایی با نقش میانجی خودکارآمدی

واژه های کلیدی: خودآگاهی هیجانی، سبک دل‌بستگی، خودکارآمدی، کمال‌گرایی، مادران.

تاریخ دریافت: 1402/01/17

تاریخ پذیرش: 1402/03/31

*نویسنده مسئول dr.pegahfarokhzad@gmail.com

مقدمه

اهمیت ویژگی های روان شناختی والدین و نقش قابل توجه آن در سلامت روان کودکان و نوجوانان از دیرباز در مطالعات مورد بررسی قرار گرفته است. به شکل مشخص تر سلامت روان، صفات شخصیتی، استراتژی های سازگاری، اسنادها، باورها و انتظارات والدین در جامعه پذیری و سلامت روان فرزندان نقش قابل توجهی ایفا می کند (1، 2، 3، 4). در این میان اثرات سلامت روان مادران بر پیامدهای رفتاری و هیجانی فرزندان به شکل برجسته تری مورد توجه قرار گرفته است (5، 6، 7، 8). در نتیجه پرداختن به لایه های مختلف مرتبط با سلامت روان مادران واجد ضرورت پژوهشی است. یکی از مولفه های پر اهمیتی که در ادبیات پژوهشی این حوزه مورد توجه قرار گرفته، مفهوم «خودآگاهی هیجانی» است. «خودآگاهی هیجانی شامل بازشناسی و فهم هیجان های کنونی خود و همچنین گرایش های فرد در طول زمان و شرایط است» (9). اهمیت خودآگاهی هیجانی در سلامت روان از این جهت است که یک عامل کلیدی در فرآیند خودتنظیمی است و همچنین زیربنای ایجاد و تغییر رفتار را در گروه های بالینی و همچنین جمعیت عمومی شکل می دهد (10)، خودآگاهی هیجانی از نظر مفهومی نقطه مقابل «نارسایی هیجانی» یا آلکسی تایمیا است، به عبارتی سطوح پایین خودآگاهی هیجانی واجد رگه هایی از آلکسی تایمیا است. سطوح پایین خودآگاهی هیجانی با مشکلات عمده و پیامدهای عاطفی ناخوشایند همراه است (11)؛ در نتیجه نقش مهمی در سازه ی سلامت روان دارد و بررسی همبسته های مرتبط با آن واجد اهمیت پژوهشی است.

یکی از مولفه های مرتبطی که سطوح متفاوتی از خودآگاهی هیجانی را پیش بینی می کند مفهوم «سبک های دل‌بستگی» است. دل‌بستگی به تجارب اولیه فرد با والدین و یا نوع والدین خود در دوران کودکی اشاره دارد و به سه دسته دل‌بستگی ایمن، نایمن، اجتنابی و نایمن دوسوگرا تقسیم شده است. سبک های دل‌بستگی در صورتی که ایمن باشند از منابع درون فردی هستند که عموماً می-توانند سطوح تنش و ناتوانی را در شرایط ناگوار تعدیل کنند و اثرات منفی تنش را کم‌رنگ‌تر جلوه دهند (12) و در صورتی که دل‌بستگی، ایمن نباشد می تواند به عنوان یک عامل خطر برای مشکلات سلامت روان از جمله افسردگی و اضطراب عمل کند (13). در ارتباط بین سبک های دل‌بستگی و خودآگاهی هیجانی یافته های فایتینی هاول و همکاران (14) نشان داد که سبک دل‌بستگی نایمن به شکل کلی با سطوح پایین تر خودآگاهی هیجانی در میان افراد همراه است و این در حالی است که افراد با سبک

سمیه درتاج ثانی¹
دانشجوی دکتری، گروه روانشناس، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

پگاه فرخ زاد^{2*}
استادیار، گروه روانشناسی تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

نرگس باباخانی³
استادیار، گروه روانشناسی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل علی خودآگاهی هیجانی مادران دانش آموزان ابتدایی شهر تهران بر اساس سبک های دل‌بستگی و کمال‌گرایی با نقش میانجی خودکارآمدی انجام شد. **مواد و روش ها:** پژوهش حاضر جزو مطالعات معادلات ساختاری است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مادران کودکان دبستانی مراجعه کننده به مراکز مشاوره پیوند آموزش و پرورش استان تهران در سال 1400 بوده است. از این میان به شکل نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای در نهایت داده های 331 نفر جمع آوری و مورد تحلیل قرار گرفت. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه ی بازنمای خود و بینش (SRIS)، (خودآگاهی هیجانی) (گرنث و همکاران، 2002)، پرسشنامه سبک های دل‌بستگی بزرگسال کولینز و رید (1996) (RAAS)، پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر (1982) (GSES) و پرسشنامه کمال‌گرایی هیل و همکاران (2004) (PI) بود. داده ها با استفاده از نرم افزارهای SPSS26 و AMOS24 تحلیل شدند. شاخص های برازش حاکی از برازش خوب مدل پیشنهادی با داده-هاست.

یافته ها: یافته ها نشان داد که سبک دل‌بستگی ایمن (0/371) $\beta=$ و خودکارآمدی (0/503) $\beta=$ بر خودآگاهی هیجانی اثر معنادار مستقیم و سبک دل‌بستگی نایمن/اجتنابی (0/611) $\beta=$ (-) بر خودآگاهی هیجانی اثر معنادار و معکوس دارد. همچنین خودکارآمدی نقش واسطه ای معناداری در رابطه بین سبک دل‌بستگی ایمن (0/307) $\beta=$ ، سبک دل‌بستگی نایمن/دوسوگرا (0/193) $\beta=$ (-) و کمال‌گرایی مثبت (0/127) $\beta=$ با خودآگاهی هیجانی نشان داد اما نقش واسطه ای معناداری در رابطه بین کمال‌گرایی منفی با خودآگاهی هیجانی نشان نداد.

نتیجه گیری: توجه روانشناسان به نقش این متغیرها می تواند در بهبود خودآگاهی هیجانی مادران دانش آموزان ابتدایی نقش مؤثر و پیشگیرانه داشته باشد.

3 alexithymia
4 Attachment Styles

1 Emotional Self- Awareness
2 self-regulatory process

تهران بر اساس سبک های دلبستگی و کمال گرایی با نقش میانجی خودکارآمدی دارای برآزش است یا خیر؟

مواد و روش ها

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مادران کودکان دبستانی مراجعه کننده به مراکز مشاوره پیوند آموزش و پرورش استان تهران در سال 1400 و در بازه زمانی اجرای پژوهش بوده است (N=2400). جهت انتخاب حجم نمونه از جدول مورگان استفاده گردید. باتوجه به جامعه آماری مادران، تعداد 343 نفر به عنوان نمونه انتخاب گردید که باتوجه به ریزش حجم نمونه، تعداد 331 نفر در نهایت در پژوهش باقی ماندند. نمونه مورد نظر با روش نمونه گیری تصادفی خوشه ای انتخاب شده است. استان تهران که دارای 21 ناحیه از مراکز مشاوره پیوند انجمن اولیا و مربیان می باشند و در هر ناحیه 2 مرکز پیوند قرار دارد از بین این 21 ناحیه 4 ناحیه به قید قرعه کشی انتخاب شد و سپس به ناحیه های انتخاب شده مراجعه و از بین این دو مرکز مشاوره انجمن اولیا و مربیان هر ناحیه یک مرکز مجددا بصورت قرعه کشی انتخاب و داده های آن مرکز جمع آوری شد. معیارهای ورود به پژوهش شامل بازه سنی بین 30-40 سال، متاهل بودن، سطح تحصیلات حداقل سیکل، رضایت ورود به مطالعه و داشتن حداقل یک فرزند بود. معیارهای خروج از پژوهش نیز شامل مصرف داروهای روانپزشکی، طلاق، عدم پاسخ کامل به پرسشنامه ها و عدم رضایت برای شرکت در پژوهش بود. در مورد مسائل اخلاقی پژوهش نیز همسو با بنیانه ی هلسینکی، به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که گمنامی در تکمیل ابزارها لحاظ شده و رازداری و محرمانه بودن اطلاعات آن ها حفظ می شود.

ابزارسنجش

پرسشنامه ی بازنمای خود و بینش (SRIS)، (خودآگاهی هیجانی) 5 گرت و همکاران پرسشنامه خودآگاهی هیجانی دارای 33 گویه است که توسط گرت و همکاران ساخته شده است. این مقیاس در طیف لیکرت پنج درجه ای (از هرگز تا خیلی زیاد) خودآگاهی هیجانی افراد را اندازه گیری می کند. خرده مقیاس های آن شامل بازشناسی (با 6 سؤال، برایم سخت است که بگویم الان داری چه خلقی هستم)، شناسایی (با 5 سؤال، برایم مشکل است خلق و خویم را توصیف کنم)، تبدیل سازی (با 7 سؤال، بیان کردن هیجانات، برایم آسان است)، محیط گرایی (با 10 سؤال، من شخصیتم را تحلیل می کنم تا سعی کنم علت ناراحتیم را بفهمم) و حل مسئله (با 5 سؤال، من احساساتم را ارزیابی می کنم و سپس برای انجام کاری تصمیم می گیرم) می باشد. این پرسشنامه در مطالعات داخلی در مطالعه ی مهنا و طالع پسند مورد بررسی قرار گرفته است. آنان روایی محتوایی پرسشنامه را بر اساس نظر اساتید مناسب گزارش کرده اند ،

4 Albert Bandura
5 Self-Reflection and Insight Scale (SRIS),
Emotional Self-awareness Questionnaire

دلبستگی ایمن آگاهی هیجانی بهتری را تجربه می کردند. در نتیجه می تواند به عنوان یکی از مولفه های پیش بینی خودآگاهی هیجانی در نظر گرفته شود.

یکی دیگر از مولفه های مرتبط در این زمینه مفهوم «کمال گرایی» است. کمال گرایی یک خصیصه ی شخصیتی است که با جستجوی بی عیب بودن و ایجاد سطوح بسیار بالای عملکرد همراه با خود ارزیابی بیش از حد انتقادی مشخص می شود (15). یافته ها حاکی از آن است که کمال گرایی والدین سبب مشکلات جدی رفتاری و هیجانی در کودکان می شود (16) و امکان رشد کمال گرایی و پیامدهای منفی آن را در کودکان نیز بالا می برد. یافته های لاند و همکاران (17) نشان داد که کمال گرایی با سطوح پایین تر خودآگاهی هیجانی مرتبط است، اما شکاف ادبیات پژوهشی در این است که کمال گرایی یک سازه یکدست نیست و دارای ابعاد مثبت و منفی است و در پیشینه پژوهش به تفکیک به تفاوت های این دو نوع کمال گرایی در پیش بینی خود آگاهی هیجانی پرداخته نشده است. وجه مثبت کمال گرایی شامل تنظیم معیارهای بالای عملکردی و تلاشی خود-هدایت شده برای دستیابی به کمال می شود در حالی که نگرانی از اشتباه، ترس از ارزیابی منفی اجتماعی و احساس مغایرت بین عملکرد و سطح انتظارات، وجه منفی آن را تشکیل می دهد لذا در پژوهش حاضر وجوه متفاوت کمال گرایی (مثبت و منفی) به عنوان مولفه های پیش بین خودآگاهی هیجانی در معادله وارد می شود.

نکته ای که در پیشینه ی پژوهش مغفول واقع شده این است که ابتدا بیشتر این ارتباط ها که نشان داده شده در سطح همبستگی است و ضریب اثر آن ها بررسی نشده است و از سوی دیگر مشخص نیست که سبک های دلبستگی و یا کمال گرایی مثبت و منفی از طریق کدام مولفه های واسطه ای نقش خود را بر خودآگاهی هیجانی اعمال می کنند؟ یکی از مولفه هایی که بر اساس ادبیات می تواند در چنین جایگاهی قرار بگیرد مولفه ی «خودکارآمدی» است. مفهوم خودکارآمدی توسط آلبرت بندورا (1977) مطرح شد. از دیدگاه بندورا «خودکارآمدی توانایی فرد در انجام یک عمل خاص در کنار آمدن با یک موقعیت ویژه است». به عبارتی خودکارآمدی به قضاوت های افراد در رابطه با توانایی هایشان برای به ثمر رساندن سطوح طراحی شده عملکرد اطلاق می شود. یافته ها حاکی از آن است که خودکارآمدی بالاتر با کاهش فشار روانی و مدیریت بهتر پاسخ های سالم به تنش ها همراه است (18).

یافته ها حاکی از آن است که خودکارآمدی هم با سبک های دلبستگی و کمال گرایی مرتبط است و هم با مشکلات خودآگاهی هیجانی همبسته است (19) اما مشخص نیست که آیا می تواند ارتباط بین سبک های دلبستگی و انواع کمال گرایی را واسطه گری کند یا خیر و اگر چنین نقشی دارد چگونه آن را اعمال می کند؟ بر همین اساس پژوهش حاضر به دنبال پاسخ به این سوال است که آیا مدل علی خودآگاهی هیجانی مادران دانش آموزان ابتدایی شهر

1 Perfectionism
2 Lundh, L. G et al.
3 self-efficacy

مقیاس‌های این ابزار شامل سازمان‌دهی ۴، برنامه‌ریزی ۵، تلاش برای عالی بودن ۶ و معیارهای بالا برای دیگران ۷، برای جنبه سازگار کمال‌گرایی و نیاز به تأیید ۸، نگرانی در مورد اشتباهات ۹، فشار والدین ۱۰ و نشخوار فکر ۱۱، برای جنبه ناسازگار کمال‌گرایی است. کروس و همکاران ۱۲ پایایی همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ را برای خرده‌مقیاس‌های سازمان‌دهی ۰/۹۰، برنامه‌ریزی ۰/۸۵، تلاش برای عالی بودن ۰/۷۹، معیارهای بالا برای دیگران ۰/۸۳، نیاز به تأیید ۰/۸۵، نگرانی در مورد اشتباهات ۰/۸۶، فشار والدین ۰/۸۹ و نشخوار فکر ۰/۸۳ گزارش کردند. نتایج حاصل از ارزیابی اعتبار سازه از طریق تحلیل عاملی تأییدی نیز مبین آن بود که ساختار روان‌سنجی مقیاس کمال‌گرایی از عامل‌های به دست آمده از مطالعه هیل و همکاران حمایت می‌کند. سمایی و همکاران ۱۳ نیز در ایران ضریب آلفای کرونباخ را برای خرده - مقیاس‌های سازمان‌دهی ۰/۸۳۹، برنامه‌ریزی ۰/۷۹۷، تلاش برای عالی بودن ۰/۸۱۰، معیارهای بالا برای دیگران ۰/۶۹۷، نیاز به تأیید ۰/۷۶۰، نگرانی در مورد اشتباهات ۰/۸۱۴، فشار والدین ۰/۸۵۸ و نشخوار فکر ۰/۷۷۰ به دست آوردند. پایایی باز آزمون مقیاس کمال‌گرایی در فاصله ارزیابی یک ماهه نیز مورد پذیرش بود ($r=0/736$) و سرانجام، ارزیابی اعتبار سازه از طریق تحلیل عاملی اکتشافی نیز حاکی از وجود ۶ عامل تأیید شده پژوهش هیل و همکاران بود که مجموعاً ۴۴/۸٪ از واریانس کل را تبیین می‌کرد.

پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شرر ۱۴ (GSES) مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر و مادوکس ۱۵ (۲۱) دارای « ۱۷ گویه» است، این مقیاس سه جنبه از رفتار شامل «میل به آغازگری رفتار» میل به گسترش تلاش برای کامل کردن تکلیف و «مقاومت در رویارویی با موانع» را اندازه‌گیری می‌کند و به شیوه ۴ امتیازی لیکرت نمره گذاری می‌شود شرر و دیگران و شرر و آدامز مقیاس ۱۷ سؤالی خودکارآمدی عمومی را برای اندازه‌گیری «یک مجموعه کلی از انتظاراتی که افراد به موقعیت‌های جدید می‌برند» توسعه دادند. این مقیاس اکثراً برای اندازه‌گیری خودکارآمدی عمومی مورد استفاده قرار گرفته است. بیش از ۲۰۰ بررسی منتشر شده از این مقیاس استفاده کرده‌اند اگرچه مقیاس خودکارآمدی عمومی برای پژوهش‌های بالینی و شخصیتی توسعه یافت اما از آن در سا زمان‌ها نیز استفاده شده است. نمره گذاری مقیاس برای گویه‌های ۱، ۳، ۸، ۹، ۱۳، و ۱۵ از راست به چپ (۱) امتیاز اولین گزینه تا ۴ امتیاز آخرین گزینه) و باقیمانده گویه‌ها از چپ به راست (۴) امتیاز اولین گزینه تا ۱ امتیاز آخرین گزینه) است. امتیاز کلی از جمع نمره‌های تمام گویه‌ها به دست می‌آید که به این ترتیب کمینه آن ۱۷ و بیشینه

همچنین پایایی پرسشنامه را از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۹ گزارش نموده‌اند، آلفای کرونباخ این پرسشنامه در مطالعه‌ی حاضر ۰/۷۶ گزارش شده است.

پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسال (RAAS) کولینز و رید ۱ جهت سنجش سبک‌های دلبستگی از پرسشنامه سبک دلبستگی کولینز و رید (RAAS 18) ماده‌ای، استفاده شد. مبنای نظری این آزمون، نظریه دلبستگی است. مقیاس دلبستگی بزرگسالان که چگونگی ارزیابی فرد از مهارت‌های ارتباطی و سبک رابطه صمیمانه او را بررسی می‌کند دارای ۱۸ عبارت است که پاسخ دهندگان در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای میزان موافقت یا مخالفت خود با هر یک از عبارات را بیان می‌کنند. این پرسشنامه سه زیرمقیاس دارد: وابستگی، که میزان اطمینان و تکیه کردن آزمودنی به دیگران را نشان می‌دهد؛ زیرمقیاس نزدیکی، که میزان صمیمیت و نزدیکی عاطفی آزمودنی با دیگران را می‌سنجد و زیرمقیاس اضطراب که میزان نگرانی فرد از طرد شدن را ارزیابی می‌کند. به هر یک از زیرمقیاس‌ها ۶ عبارت اختصاص یافته است. آزمودنی‌ها بر مبنای نتایج به دست آمده، در یکی از سه گروه دارای سبک دلبستگی: ایمن، اضطرابی و اجتنابی جای می‌گیرند.

ضریب پایایی باز آزمایی این آزمون برای هر یک از سه زیرمقیاس نزدیکی، وابستگی و اضطراب به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۶۸ و ۰/۵۲ گزارش شده است. کولینز و رید نشان دادند که زیرمقیاس‌های نزدیک بودن وابستگی و اضطراب در فاصله زمانی ۲ ماه و حتی ۸ ماه پایدار ماندند. با توجه به اینکه آلفای کرونباخ در تمامی موارد مساوی یا بیش از ۰/۸۰ است میزان قابلیت اعتماد به دست آمده، بالا است (۲۰). در ایران نیز میزان قابلیت اعتماد با استفاده از روش آزمون - آزمون مجدد به صورت همبستگی بین دو اجرا با حجم ۱۰۰ نفر آزمودنی و نتایج حاصل از دوبار اجرای این پرسشنامه با فاصله زمانی یک ماه از یکدیگر بیانگر آن بود که تفاوت بین دو اجرای مقیاس‌ها معنا دار نبوده است و این آزمون در سطح ۰/۹۵ قابل اعتماد است (۲۰). آلفای کرونباخ این پرسشنامه در مطالعه حاضر ۰/۹۰ به دست آمده است.

پرسشنامه کمال‌گرایی ۲ (PI) هیل و همکاران به منظور سنجش کمال‌گرایی از مقیاس کمال‌گرایی که توسط هیل و همکاران ۳ تهیه شده و دارای ۵۹ گویه و ۸ خرده‌مقیاس است، استفاده گردید. نمره گذاری آن از کاملاً مخالف تا کاملاً موافق (طیف لیکرت ۱ تا ۵) است. نمره بالا در این مقیاس نشانگر کمال‌گرایی بالاتر و نمره پایین بیانگر کمال‌گرایی پایین‌تر است. خرده

8- Need for Approval

9- Concern Over Mistakes

10- Parental Pressure

11- Rumination

12- Cruce, et al

13- Samaei, et al.

14 Sherer's General Self-Efficacy Scale (GSES)

15 Sherer, M., Maddux, J

1 Adult Attachment Scale (RAAS) (Collins & Read, 1990)

2- Perfectionism Scale (PI)

3- Hill, et al.

4- Organization

5- Planfulness

6- Striving for Excellence

7- High Standards for Others

پارسیمونس (PNFI) ۲، برازش مقایسه‌ای (CFI) ۳، برازش مقایسه‌ای پارسیمونس (PCFI) ۴، برازش افزایشی (IFI) ۵، شاخص نیکویی برازش (GFI) ۶ و ریشه میانگین مربعات خطای تقریب (RMSEA) ۷ استفاده گردید.

یافته ها

در این پژوهش 331 نفر از زنان با میانگین و انحراف معیار سن $33/47 \pm 2/16$ سال حضور داشتند. از بین شرکت کنندگان 110 نفر (33/2) دارای سطح تحصیلات دیپلم و پایین تر، 95 نفر (28/7) فوق دیپلم، 86 نفر (25/9) لیسانس و 40 نفر (12/2) فوق لیسانس و بالاتر بودند. در جدول 1 میانگین، انحراف معیار و همبستگی متغیرهای پژوهش آورده شده است.

آن 68 خواهد بود. وودروف و کاشمن در بررسی مقیاس خودکارآمدی عمومی شرر و مادوکس روایی و اعتبار آن را تأیید کردند. نتایج بررسی بوچر و اسمیت حاکی از وجود سه عامل نهفته همبسته و یک عامل سطح بالاتر یعنی خودکارآمدی عمومی در آیین مقیاس است اعتبار مقیاس در بررسی شرر و مادوکس 0/86 به دست آمد در مطالعات داخلی نیز در بررسی اصفرنژاد و همکاران 0/83 گزارش شده است. در این مطالعه از روش پژوهش‌های همبستگی و روش مدل معادلات ساختاری با به کارگیری از نرم افزارهای SPSS26 و AMOS24 استفاده شد. جهت تحلیل روابط واسطه‌ای نیز از روش بوت استرپ در برنامه MACRO پیچر و هایز استفاده شد. جهت بررسی مشخصه‌های برازندگی مدل از شاخص‌های مجذور خی نسبت به درجه آزادی (CMIN/DF) ۱، برازش نرم

جدول 1. آماره‌های توصیفی و ماتریس همبستگی بین متغیرهای مکنون پژوهش

	1	2	3	4	5	6	7
1. سبک دلبستگی ایمن	1						
2. سبک دلبستگی نایمن/اجتنابی	-0/172**	1					
3. سبک دلبستگی نایمن/دوسوگرا	-0/858**	0/012	1				
4. کمالگرایی مثبت	0/722**	-0/677**	-0/613**	1			
5. کمالگرایی منفی	-0/650**	0/644**	0/583**	-0/501**	1		
6. خودکارآمدی	0/730**	-0/598**	-0/617**	0/418**	-0/531**	1	
7. خودآگاهی هیجانی	0/695**	-0/657**	-0/509**	0/511**	-0/598**	0/459**	1
میانگین	14/29	14/09	11/51	98/06	66/23	52/61	97/81
انحراف معیار	5/99	6/26	6/54	15/08	10/65	16/67	29/36
کجی	-0/136	-0/409	0/542	0/282	0/309	0/229	0/310
کشیدگی	-1/289	-1/209	-1/255	-0/687	-0/577	-0/637	-0/582

**P<0/01

و کشیدگی متغیرها در بازه ± 2 قرار داشت، نرمال بودن تک متغیری مورد تأیید قرار گرفت (جدول 1). جهت بررسی نرمال بودن چند متغیری از ضریب کشیدگی استاندارد شده مردیا و نسبت بحرانی استفاده شده است. بنابر پیشنهاد بلانچ ۹، مقادیر کوچکتر از 5 برای نسبت بحرانی به عنوان عدم تخطی از نرمال بودن چند متغیره در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش ضریب مردیا 2/824 و نسبت بحرانی 2/031 به دست آمده که کمتر از عدد 5 می‌باشد. بنابراین فرض نرمال بودن چند متغیری برقرار است. جهت بررسی عدم وجود داده‌های پرت چند متغیری، شاخص فاصله ماهالانوبیس ۱۰، مورد بررسی قرار گرفت و سطوح معناداری کمتر از 0/05 حاکی از دور افتاده بودن داده‌های پرت موردنظر است.

نتایج جدول 1 نشان می‌دهد، همبستگی مثبت و معناداری بین سبک دلبستگی ایمن، کمال گرایی مثبت و خودکارآمدی با خودآگاهی هیجانی در سطح 0/01 وجود دارد. هم چنین همبستگی منفی و معناداری بین سبک دلبستگی نایمن/اجتنابی، سبک دلبستگی نایمن/دوسوگرا و کمالگرایی منفی با خودکارآمدی و خودآگاهی هیجانی در سطح 0/01 وجود دارد. در پژوهش حاضر جهت بررسی برازش رابطه از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. پیش از کاربرد این روش، بررسی پیش فرض‌های این رویکرد آماری ضروری است. بنابر پیشنهاد کلاین مفروضه‌های بهنجاری تک متغیری به کمک برآورد مقادیر کجی و کشیدگی آزمون و تأیید شدند. با توجه به اینکه دامنه کجی

- 6 Goodness of Fit Index
- 7 Root Mean Square Error of Approximation
- 8 Mardia standardized kurtosis coefficient
- 9 Blunch
- 10 Mahalanobis d-squared method

- 1 Chi-square/degree-of-freedom ratio
- 2 Parsimonious Normed Fit Index
- 3 Comparative Fit Index
- 4 Parsimonious Comparative Fit Index
- 5 Incremental fit index

فرض‌های آماری نشان داد که روش مدلسازی معادلات ساختاری، روش مناسبی برای ارزیابی برازش مدل است و جهت برآورد پارامترها از روش بیشینه درست‌نمایی^۳ استفاده شده است. جدول 2 شاخص‌های برازش الگوی پیشنهادی، را نشان می‌دهد.

بر اساس این شاخص، داده پرت شناسایی نشد. هم‌چنین مفروضه عدم همخطی چندگانه با شاخص‌های تحمل ۱ و عامل تورم واریانس^۲ ارزیابی شد. در این تحلیل در هیچ یک از مقادیر آماره‌های تحمل و عامل تورم واریانس محاسبه شده برای متغیرهای پژوهش، انحرافی از مفروضه همخطی چندگانه مشاهده نشد. بنابراین بررسی پیش

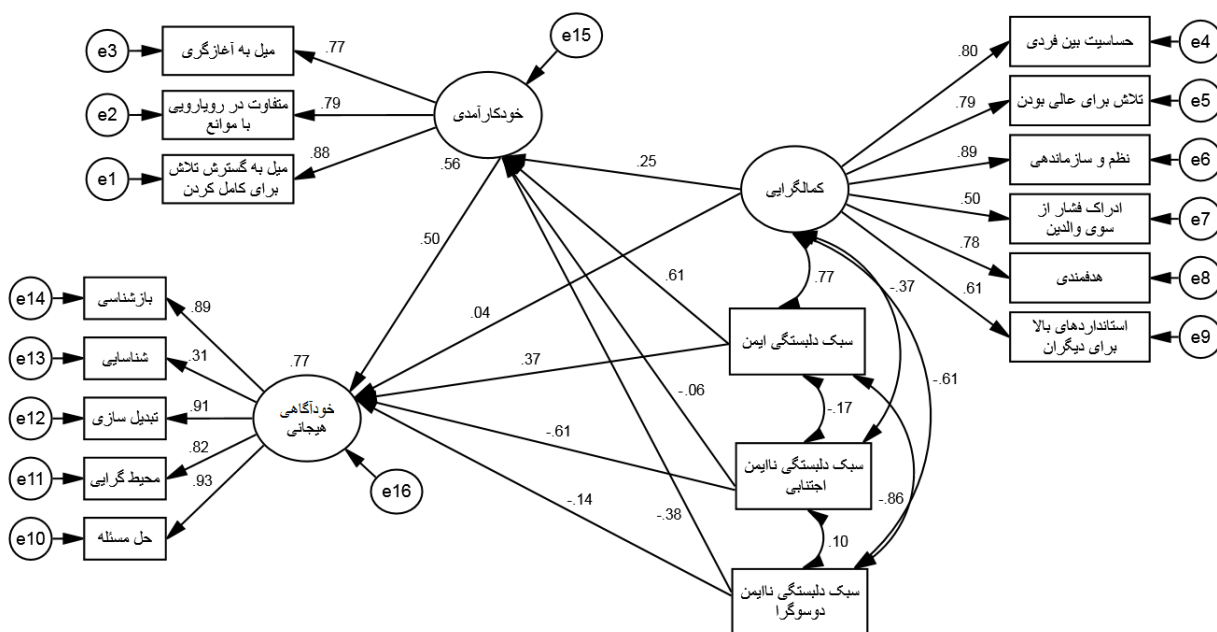
جدول 2: شاخص‌های نکویی برازش مدل ساختاری

شناسه‌های برازش	χ^2	Df	P	χ^2/df	GFI	PCFI	PNFI	CFI	IFI	RMSEA
الگوی پیشنهادی	237/197	101	<0,001	2,34	0,910	0,544	0,529	0,906	0,907	0,063

شاخص R^2 میزان واریانس تبیین شده متغیر ملاک را نشان می‌دهد. چین ۴ مقادیر R^2 ، 0/67، 0/33 و 0/19 را در معادلات ساختاری به ترتیب قوی، متوسط و ضعیف توصیف می‌کند. ضریب تعیین متغیر خودآگاهی در الگوی ساختاری پیشنهادی 0/77 می‌باشد که نشان می‌دهد متغیرهای پیش‌بین و میانجی یعنی سبک‌های دلبستگی و کمالگرایی می‌توانند 77 درصد از تغییرات خودآگاهی را پیش‌بینی کنند که این میزان در حد قوی می‌باشد. شکل 1 الگوی پیشنهادی پژوهش را نشان می‌دهد.

*میزان قابل قبول شاخص‌ها، PNFI, PCFI, (>0.5), IFI, GFI, CFI, (>0.9), RMSEA (<0.08), CMIN/DF (<3 خوب، <5 قابل قبول)

بر اساس جدول 2 شاخص‌های برازش $PCFI=0/544$, $PNFI=0/529$, $CMIN/DF=2/34$, $RMSEA=0/063$, $IFI=0/907$, $CFI=0/906$ و $GFI=0/910$ حاکی از برازش خوب مدل پیشنهادی با داده‌هاست.

شکل 1: ضرایب مسیر استاندارد متغیرهای پژوهش در مدل اصلی

در ادامه جدول 3 ضرایب استاندارد مسیر بین متغیرها در مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

جدول 3: ضرایب استاندارد مسیر مستقیم

مسیر	ضرایب استاندارد	خطای معیار	t	مقدار احتمال
سبک دلبستگی ایمن ---> خودآگاهی هیجانی	0,371	0,112	4,036	<0,001
سبک دلبستگی ایمن ---> خودکارآمدی	0,612	0,123	8,909	<0,001

3 Maximum likelihood (ML)
4 Chin

1 Tolerance
2 VIF

0/001 <	-8/536	0/140	-0/611	سبک دل بستگی نایمن/اجتنابی --- < خود آگاهی هیجانی
0/829	-0/216	0/089	-0/061	سبک دل بستگی نایمن/اجتنابی --- < خود کارآمدی
0/111	-1/595	0/433	-0/141	سبک دل بستگی نایمن/دوسوگرا --- < خود آگاهی هیجانی
<0/001	-4/776	0/110	-0/383	سبک دل بستگی نایمن/دوسوگرا --- < خود کارآمدی
0/619	0/497	0/117	0/043	کمالگرایی مثبت --- < خود آگاهی هیجانی
0/744	-0/265	0/091	-0/082	کمالگرایی منفی --- < خود آگاهی هیجانی
0/019	2/339	0/114	0/252	کمالگرایی مثبت --- < خود کارآمدی
0/683	-0/401	0/090	-0/031	کمالگرایی منفی --- < خود کارآمدی
<0/001	7/502	0/129	0/503	خود کارآمدی --- < خود آگاهی هیجانی

بر خود کارآمدی اثر معنادار معکوس دارد ($\beta = -0/383$). اما ارتباط معناداری بین کمالگرایی منفی بر خود آگاهی هیجانی و خود کارآمدی وجود نداشت.

به منظور بررسی سهم واسطه‌گری خود کارآمدی در رابطه بین سبک‌های دل بستگی و کمال گرایی با خود آگاهی هیجانی از دستور بوت استرپ استفاده شد که نتایج آن در جدول 4 آورده شده است.

نتایج جدول 3 نشان می‌دهد، سبک دل بستگی ایمن ($\beta = 0/371$) و خود کارآمدی ($\beta = 0/503$) بر خود آگاهی هیجانی اثر معنادار مستقیم و سبک دل بستگی نایمن/اجتنابی ($\beta = -0/611$) بر خود آگاهی هیجانی اثر معنادار و معکوس دارد. هم‌چنین کمالگرایی مثبت ($\beta = 0/252$) و سبک دل بستگی ایمن ($\beta = 0/612$) بر خود کارآمدی اثر معنادار مستقیم و سبک دل بستگی نایمن/دوسوگرا

جدول 4: روش بوت استرپ برای بررسی مسیرهای غیرمستقیم

مسیرها	بوت	حد پایین	حد بالا	مقدار احتمال
سبک دل بستگی ایمن ← خود کارآمدی ← خود آگاهی هیجانی	0/307	0/251	0/363	<0/001
سبک دل بستگی نایمن/اجتنابی ← خود کارآمدی ← خود آگاهی هیجانی	-0/031	-0/094	0/041	0/775
سبک دل بستگی نایمن/دوسوگرا ← خود کارآمدی ← خود آگاهی هیجانی	-0/193	-0/221	0/174	<0/001
کمالگرایی مثبت ← خود کارآمدی ← خود آگاهی هیجانی	0/127	0/093	0/166	<0/001
کمالگرایی منفی ← خود کارآمدی ← خود آگاهی هیجانی	-0/015	-0/057	0/042	0/942

خود آگاهی هیجانی بهتر در میان مادران می‌توان گفت همسو با فونآگی و همکاران ۲ و فانتینی هاول و همکاران چنین گفت که سبک‌های دل بستگی در بزرگسالان از طریق شکل دهی و رشد سیستم بازنمایی نمادین یا ذهنی سازی ۳ در شکل دهی هیجان‌ات و نظم دهی هیجان‌ات نقش دارد به عبارتی سبک دل بستگی ایمن سیستم بازنمایی ذهنی را می‌سازد که در خدمت خود آگاهی هیجانی و مدیریت بهتر هیجان‌ات است این در حالی است که سبک دل بستگی نا ایمن به شکل عکس عمل می‌کند. در خصوص ارتباط بین خود کارآمدی و خود آگاهی هیجانی نیز می‌توان چنین تبیین کرد که افراد با خود کارآمدی پایین تر بیشتر تصمیماتشان وابسته به مولفه‌های بیرونی است و کمتر تحت تاثیر خودگردانی و توانایی‌های درونی‌شان هستند در نتیجه آگاهی هیجانی بالایی را نیز تجربه نمی‌کنند پس چنین نتایجی قابل تبیین است و پژوهش حاضر موید چنین تاثیری است.

از سوی دیگر بخش دیگری از یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که کمالگرایی مثبت و سبک دل بستگی ایمن بر خود کارآمدی اثر معنادار مستقیم و سبک دل بستگی نایمن/دوسوگرا بر خود کارآمدی اثر معنادار معکوس دارد اما ارتباط معناداری بین کمالگرایی منفی

یافته‌های جدول 4 نشان داد، خود کارآمدی نقش واسطه‌ای معناداری در رابطه بین سبک دل بستگی ایمن ($\beta = 0/307$)، سبک دل بستگی نایمن/دوسوگرا ($\beta = -0/193$) و کمالگرایی مثبت ($\beta = 0/127$) با خود آگاهی هیجانی دارد. خود کارآمدی نقش واسطه‌ای معناداری در رابطه بین کمالگرایی منفی با خود آگاهی هیجانی ندارد.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدل علی خود آگاهی هیجانی مادران دانش آموزان ابتدایی شهر تهران بر اساس سبک‌های دل بستگی و کمال گرایی با نقش میانجی خود کارآمدی انجام شد و یافته‌ها نشان داد که مدل پیشنهادی از برازش مناسبی با داده‌ها برخوردار است. به شکل جزئی تر یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که سبک دل بستگی ایمن و خود کارآمدی بر خود آگاهی هیجانی اثر معنادار مستقیم و سبک دل بستگی نایمن/اجتنابی بر خود آگاهی هیجانی اثر معنادار و معکوس دارد. از این منظر یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های آگباریا و همکاران ۱، فانتینی هاول و همکاران، ذوفن و همکاران همسوست. در تبیین اثر سبک دل بستگی ایمن بر

- Behavior and Their Future Mental Health. *The International Journal of Indian Psychology*, 3 (1), 100-107. 10.1155/2014/291789.
2. Furnham, A., Rakow, T., & Mak, T. (2002). The determinants of parents' beliefs about the intelligence of their children: A study from Hong Kong. *International Journal of Psychology*, 37(6), 343-352. <https://doi.org/10.1080/00207590244000151>
3. Kamis, C. (2021). The Long-Term Impact of Parental Mental Health on Children's Distress Trajectories in Adulthood. *Society and Mental Health*, 11(1), 54-68. <https://doi.org/10.1177/2156869320912520>
4. Sell, M., Radicke, A., Adema, B., Daubmann, A., Kilian, R., Stiawa, M., Busmann, M., Winter, S. M., Lambert, M., Wegscheider, K., Plass-Christl, A., & Wiegand-Grefe, S. (2021). Parents With Mental Illness: Parental Coping Behavior and Its Association With Children's Mental Health. *Frontiers in psychiatry*, 12, 737861. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.737861>
5. Closa-Monasterolo, R., Gispert-Llaurado, M., Canals, J., Luque, V., Zaragoza-Jordana, M., Koletzko, B., Grote, V., Weber, M., Gruszfeld, D., Szott, K., Verduci, E., ReDionigi, A., Hoyos, J., Brasselle, G., & Escribano Subías, J. (2017). The Effect of Postpartum Depression and Current Mental Health Problems of the Mother on Child Behaviour at Eight Years. *Maternal and child health journal*, 21(7), 1563-1572. <https://doi.org/10.1007/s10995-017-2288-x>
6. Morgan, J. E., Channon, S., Penny, H., & Waters, C. S. (2021). Longitudinal studies examining the impact of prenatal and subsequent episodes of maternal depression on offspring antisocial behaviour. *European child & adolescent*

بر خودآگاهی هیجانی و خودکارآمدی وجود نداشت. در تبیین چرایی اثر سبک دلبستگی بر خودکارآمدی می توان گفت که سبک های دلبستگی به ویژه در بزرگسالی میزان صمیمیت و نزدیکی افراد در روابط را تحت تاثیر قرار می دهد به این شکل که افراد با دلبستگی ایمن به میزان بیشتری توان تجربه ی روابط اجتماعی صمیمانه و دوستانه را دارند در نتیجه در بافت های اجتماعی احساس خودکارآمدی بیشتری را تجربه می کنند (22). همچنین در خصوص ارتباط بین کمال گرایی مثبت و خودکارآمدی می توان چنین استدلال کرد که کمال گرایی مثبت با بالا بردن احساس شایستگی و همچنین پذیرش خود همراه است در نتیجه می تواند به بهبود خودکارآمدی و باور به توانایی های خود بیانجامد. حال که این ارتباط ها مرور شد واضح شد که چرا خودکارآمدی توانسته ارتباط بین سبک های دلبستگی و کمال گرایی مثبت را با خودآگاهی هیجانی واسطه گری کند. به شکل خلاصه می توان گفت که سبک دلبستگی ایمن با ایجاد یک پتانسیل ذهنی مثبتی بر صمیمیت و تمایل به مشارکت در جامعه باعث بالا رفتن خودکارآمدی افراد می شود و خودکارآمدی نیز به نوبه ی خود باور به توانایی های خود، درون نگری و نظارت بر هیجانات را در افراد ارتقا می دهد. از سوی دیگر کمال گرایی مثبت باعث می شود تا افراد احساس شایستگی بیشتری داشته باشند و در نتیجه این احساس شایستگی با خودکارآمدی بهتری عمل کنند که نتیجه ی چنین وضعیتی در نهایت خودآگاهی هیجانی مناسب است. از محدودیت های پژوهش حاضر می توان به این موضوع اشاره کرد که پژوهش حاضر جزو مطالعات مقطعی است و نمی توان برداشت طولی در مورد آن داشت و باید در تعمیم داده ها احتیاط کرد. از سوی دیگر این پژوهش جزو مطالعات خودگزارشی است و ممکن است بین گزارش افراد او عملکرد واقعی آنان تفاوت وجود داشته باشد، از سوی دیگر ممکن است بر این اساس به پژوهشگران آتی توصیه می شود نتایج این پژوهش را با استفاده از مطالعات طولی، طرح های آزمایشگاهی با کنترل بالاتر و در گروه های مختلف سنی مادران انجام دهند. در پایان با توجه به یافته ها می توان به درمانگران توصیه کرد که برای بالا بردن خودآگاهی هیجانی مادران یکی از راه ها تقویت مولفه ی خودکارآمدی است و به نقش این مولفه توجه داشته باشند از سوی دیگر برجسته ساختن جنبه های سازگارانه و مثبت کمال گرایی و کاهش وجه منفی آن نیز در این رابطه اثر گذار است.

سپاسگزاری

این مقاله برگرفته از رساله دانشجویی دوره دکتری دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن می باشد. نویسندگان بر خود لازم می دانند از تمام افرادی که در این پژوهش همکاری های لازم را انجام دادند، تشکر و قدردانی کنند.

References

1. Chandola, Rupali., Tiwari, S., & Tripathi, Rakesh. (2016). Impact of Parental Personality on Crying Child

12. Fraley, R. C., & Roisman, G. I. (2019). The development of adult attachment styles: four lessons. *Current opinion in psychology*, 25, 26-30.
13. Rosas Santiago, F. J., MarvánGarduño, M. L., Hernández-Aguilera, R. D., & Campos Uscanga, Y. (2021). Insecure Attachment as a Risk Factor for the Development of Anxiety and Depression Symptoms in a Sample of Mexican Adults. *Issues in mental health nursing*, 42(8), 768–775. [10.1080/01612840.2020.1836538](https://doi.org/10.1080/01612840.2020.1836538)
14. Fantini-Hauwel, C., Boudoukha, A. H., & Arciszewski, T. (2012). Adult attachment and emotional awareness impairment: a multimethod assessment. *Socioaffective neuroscience & psychology*, 2, 10744. <https://doi.org/10.3402/snp.v2i0.10744>
15. Stoeber, J. (2017). The psychology of perfectionism: Critical issues, open questions, and future directions. In: Stoeber J., editor. *The Psychology of Perfectionism: Theory, Research, Applications*. Routledge; London, UK: pp. 333–352.
16. Melero, S., Morales, A., Espada, J. P., Fernández-Martínez, I., & Orgilés, M. (2020). How Does Perfectionism Influence the Development of Psychological Strengths and Difficulties in Children?. *International journal of environmental research and public health*, 17(11), 4081. <https://doi.org/10.3390/ijerph17114081>
17. Lundh, L. G., Johnsson, A., Sundqvist, K., & Olsson, H. (2002). Alexithymia, memory of emotion, emotional awareness, and perfectionism. *Emotion (Washington, D.C.)*, 2(4), 361–379. <https://doi.org/10.1037/1528-3542.2.4.361>
18. Jahani-Melki, S., Sharifi, M., Jahani-Melki, R., and Nazari-Bolani, G. (1390). The relationship between the level of awareness of life skills and self-efficacy beliefs in Shahid Beheshti University psychiatry, 30(1), 5–40. <https://doi.org/10.1007/s00787-019-01447-w>
7. O'Connor, E. E., Langer, D. A., & Tompson, M. C. (2017). Maternal Depression and Youth Internalizing and Externalizing Symptomatology: Severity and Chronicity of Past Maternal Depression and Current Maternal Depressive Symptoms. *Journal of abnormal child psychology*, 45(3), 557–568. <https://doi.org/10.1007/s10802-016-0185-1>
8. Van der Waerden, J., Galéra, C., Larroque, B., Saurel-Cubizolles, M. J., Sutter-Dallay, A. L., Melchior, M., & EDEN Mother–Child Cohort Study Group (2015). Maternal Depression Trajectories and Children's Behavior at Age 5 Years. *The Journal of pediatrics*, 166(6), 1440–8.e1. <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2015.03.002>
9. Igbinovia, Magnus. (2016). Emotional Self Awareness and Information Literacy Competence as Correlates of Task Performance of Academic Library Personnel. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*. 1370. <http://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/1370>
10. Grant, A., Franklin, J., & Langford, P. (2002). The Self-Reflection and Insight Scale: A new measure of private self-consciousness. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 30(8), 821-836.
11. Grabe, H. J., Schwahn, C., Barnow, S., Spitzer, C., John, U., Freyberger, H. J., Schminke, U., Felix, S., & Völzke, H. (2010). Alexithymia, hypertension, and subclinical atherosclerosis in the general population. *Journal of psychosomatic research*, 68(2), 139–147. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychores.2009.07.015>

- students. *New Psychological Research Quarterly*, 22 (6), 19-49. <https://ecc.isc.ac/showJournal/1768/27924/516153>
19. Zofan, S., and Ghasadi, M. (2019). Predicting emotional dyslexia based on self-efficacy and perfectionism in school-aged street children. *New Ideas of Psychology Quarterly*, 6 (10), 1-14. <https://jnip.ir/article-1-351-fa.html>
20. Farhadi, M., Mohagheghi, H., and Nesai Moghadam, B. (2019). The relationship between attachment styles and interpersonal problems of college students: the mediating role of emotional intelligence. *Razi Journal of Medical Sciences*, 27 (1), 73-84. <https://rjms.iums.ac.ir/article-1-5660-fa.html>
21. Sherer, M., Maddux, J. (1982). The self-efficacy scale: Construction and validation. *Psychological Reports*, 51, 663-671
22. Gorrese, A., & Ruggieri, R. (2013). Peer attachment and self-esteem: A meta-analytic review. *Personality and Individual Differences*, 55(5), 559–568. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2013.04.025>.